

Król, Eugeniusz Czesław

Międzynarodowe Kolokwium w Krakowie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 25/2, 436-437

1980

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czyńskiego pokazała także, że tego typu opracowania powinny mieć przypisy, jakkolwiek początkowe zalecenia Komitetu Redakcyjnego były tej opinii przeciwne. Jako dodatkowe źródło można by wykorzystać również ustne relacje, które stanowią ogólnie uznawane materiały do historii najnowszej.

Zebrań, które miało na celu ocenę pracy napisanej przez prof. Krówczyńskiego, stało się równocześnie forum dla dyskusji na temat ważkich problemów metodologicznych o charakterze ogólnym, co stanowi jego dodatkową wartość.

Halina Lichocka
(Warszawa)

Z KRAJU

MIĘDZYNARODOWE KOŁOKWIUM W KRAKOWIE

Aula Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego gościła przez trzy dni uczonych z 15 krajów Europy, Ameryki Północnej i Azji, którzy zebrali się w dniach 22—24 października 1979 r. na kolokwium: *Uniwersytety i inne ośrodki naukowe na obszarze wpływów państw Osi 1938—1945*. Patronat nad tą międzynarodową imprezą objął Przewodniczący Rady Państwa PRL — prof. dr Henryk Jabłoński. Natomiast organizatorami jej byli: Komisja Historii II Wojny Światowej Komitetu Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie oraz Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Wybór terminu i miejsca obrad nie był dziełem przypadku. Właśnie tu, w murach krakowskiej *Almae Matris*, 6 listopada nastąpił wypadek bez precedensu: stu kilkudziesięciu profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Górniczej — zgromadzonych w dobrej wierze na „wykładzie” o stosunku III Rzeszy i narodowego socjalizmu do nauki i szkolnictwa wyższego — zostało podstępnie aresztowanych i wywiezionych do obozów koncentracyjnych. Gehenna krakowskich uczonych ukazała w dobitny sposób oblicze hitleryzmu, stając się szokiem, a zarazem ostrzeżeniem dla międzynarodowej społeczności. 40 rocznicę owej „Sonderaktion Krakau” uczczono kwiatami, chwilą ciszy i serdecznym wspomnieniem. Najlepszą jednak formą upamiętnienia tamtych dni była inicjatywa zwołania międzynarodowego spotkania historyków; próba pogłębionej refleksji nad dziejami nauki w latach 1938—1945.

Przedmiotem obrad były losy instytucji naukowych i pracowników naukowych na terenie państw Osi Berlin-Rzym-Tokio oraz na obszarze krajów satelickich i okupowanych.

Punkt wyjścia do rozważań stanowiło wystąpienie Kazimierza Żygulskiego *Funkcje uniwersytetów w kulturze pierwszej połowy XX wieku*. Autorzy referatów i dyskutanci skoncentrowali się na trzech podstawowych dla podjętej problematyki zagadnieniach.

Pierwsze z nich — to dzieje uniwersytetów prześladowanych, ze szczególnym uwzględnieniem uczelni polskich (referaty Stanisława Urbańczyka, Czesława Łuczaka i Józefa Buszki), francuskich (Jacques Mievre), norweskich (Magne Skodvin), czeskich (Karel Litsch), holenderskich (Eduard Groeneveld), jugosłowiańskich (Djordje Stanković) oraz uniwersytetów chińskich pod okupacją japońską (Winston Hsieh — USA).

Odrębny nurt obrad dotyczył różnych aspektów ruchu oporu uczonych przeciwko polityce naukowej na obszarze wpływów państw Osi. W referatach historyków polskich przedstawiono tajne nauczanie i konspiracyjne życie naukowe w okupowanej Polsce (Aleksander Gieysztor) oraz działalność uczonych polskich na emigracji, a także w obozach jenieckich i koncentracyjnych (Jan Hulewicz). A. Zalesskij (ZSRR) omówił udział kadr naukowych i studentów Białorusi w walce przeciwko okupantowi. Badacze z NRD (Dieter Lange, Wolfgang Schlicker, Ursula Adam) pisali o niemieckich uczonych w antyfaszystowskim ruchu na emigracji. Korespondował z tym referat Heinza Hürtena (RFN) o działalności niemieckich uczonych w krajach demokratycznych Zachodu i referat Engelberta Brody (Austria) o uczonych — wychodźcach z Austrii w latach 1938—1945. Znaczenie imigracji europejskich intelektualistów

dla nauki amerykańskiej w latach 1933—1945 przedstawił David Chalmers (USA), a refleksje ogólniejsze zaprezentował Zygmunt Jędryka (Francja) w referacie *Tajne uniwersytety w dzisiejszej pamięci europejskiej*.

Trzeci dzień obrad został poświęcony problemowi uniwersytetów i ośrodków naukowych w krajach Osi. Cztery spośród sześciu wygłoszonych referatów dotyczyły sytuacji nauki w hitlerowskich Niemczech. W szczególności podjęto kwestię faszystowskiej polityki w dziedzinie nauki (Klaus Scheel — NRD), wpływu na uczelnie niemieckie zastosowania zasady wodzostwa (Arye Carnon — Izrael), położenia uczelni technicznych w III Rzeszy (Peter Lundgreen — RFN) oraz roli tzw. „uniwersytetów Rzeszy” w nauce i polityce rasistowskiej faszystowskich Niemiec (Bernard Piotrowski — Polska). Gabriel Turi (Włochy) przedstawił referat *Faszyzm włoski a organizacja intelektualistów podczas II wojny światowej*, natomiast Seiji Kimura (Japonia) mówił o sytuacji wyższych uczelni japońskich.

Po wypowiedziach dyskutantów podsumowania i zamknięcia obrad dokonał prof. Czesław Madajczyk — przewodniczący Komisji Historii II Wojny Światowej PAN.

25 października uczestnicy międzynarodowego kolokwium zwiedzili teren byłego obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu-Brzezince.

W pierwszym dniu obrad otwarto w historycznej sali nr 56 Collegium Novum UJ — miejscu „Sonderaktion Krakau” — wystawę *Uniwersytet Jagielloński w latach okupacji hitlerowskiej 1939—1945*. Zgromadzono na niej materiały archiwalne, zdjęcia i inne eksponaty, ukazujące sytuację uczelni krakowskiej, losy uczonych aresztowanych 6 listopada 1939 r., a także rozwój i formy tajnego nauczania z udziałem pracowników krakowskiej *Almae Matris*.

Eugeniusz Czesław Król
(Kraków)

V OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA HISTORYKÓW KARTOGRAFII

Konferencja — już piąta, niejako jubileuszowa — została zorganizowana przez działającą w Instytucie Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN Zespół Historii Kartografii oraz Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka. Odbędzie się w Wieliczce w dniach 12—13 października 1979 r. Uczestniczyło w niej ponad 90 osób, w tym 4 z Czechosłowacji i jedna z RFN. Tematykę obrad stanowiły dawne mapy górnictwa solnego. Jest to już druga konferencja poświęcona określonej, wybranemu zagadnieniu i ukazująca równocześnie praktyczne znaczenie dawnych map dla współczesności¹.

Wygłoszone zostały następujące referaty: 1) mgr R. Kędra (Muzeum Żup Krakowskich): *Dzieje i charakterystyka Muzeum Żup Krakowskich*; 2) mgr J. Piotrowicz (Muzeum Żup Krakowskich): *Historia górnictwa solnego na ziemiach polskich*; 3) doc. M. Milewski i prof. M. Odlanicki-Poczobutt (Akademia Górniczo-Hutnicza, Kraków): *Rozwój kartografii górnictwa solnego w Polsce na przykładzie kopalni soli w Wieliczce*; 4) dr A. Palaszewski i dr D. Rutkowski (AGH Kraków): *Wykorzystanie dawnych map w kartografii kopalnictwa solnego na przykładzie kopalni soli w Bochni*; 5) mgr R. Kurowski (Muzeum Żup Krakowskich): *Ogólna charakterystyka zbioru kartograficznego Muzeum Żup Krakowskich. Problemy inwentaryzacji map górniczych*; 6) mgr inż. J. Olech (Okręgowe Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne w Krakowie): *Możliwości reprodukcji i rozpowszechniania zabytków kartograficznych górnictwa solnego dla celów badawczych i współczesnej eksploatacji złóż*; 7) doc. Z. Wójcik (Muzeum Ziemi PAN w Warszawie): *Kartografika geologiczne Wieliczki z połowy XVIII w.*

Wystąpienie mgra J. Piotrowicza stanowiło niejako wprowadzenie do tematyki specjalistycznej. Referat objął dzieje polskiego solnictwa począwszy od młodszej epoki kamiennej, od warzelnictwa soli na Podkarpaciu przed pięćdziesiątami lat, co z czasem doprowadziło

¹ Zob. sprawozdanie Z. Rzepy z IV konferencji w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” R. 24:1979 nr 1 s. 202—205.